

BORENIUS

**KONKURSSITAPAUKSET
KENEN ON VASTUU?**

Mutku-päivät 25.3.2015

Padasjokelainen kierrätysyritys PP Recycling aiheuttaa onnettomuusvaaran – Konkurssiin menneen ongelmajäteyrityksen tiloissa on tapahtunut useita kemikaalivuotoja (YLE 15.7.2013)

Kemikaalimääräyksiä rikkonut Kromipinta asetettiin konkurssiin (YLE 16.10.2013)

Valkeakosken Avilonin kuitutehtaan siivousraha on varmistunut. Valtio myöntää konkurssipesälle runsaat 6 miljoonaa euroa mm. räjähdysherkän rikkihiilen kuljettamiseen hävitettäväksi (YLE 24.5.2013)

MITÄ YMPÄRISTÖVASTUU VOI OLLA?

- Julkisoikeudellista vastuuta
 - Puhdistamisvastuu maaperän/pohjaveden pilaantumistilanteissa
 - Jätehuoltovastuu
 - Luvanvaraiseen toimintaan liittyvät velvoitteet
 - Lupamääräysten noudattaminen
 - Toiminnan lopettaminen
- Yksityisoikeudellinen vastuu kolmannelle aiheutuneista ympäristövahingoista

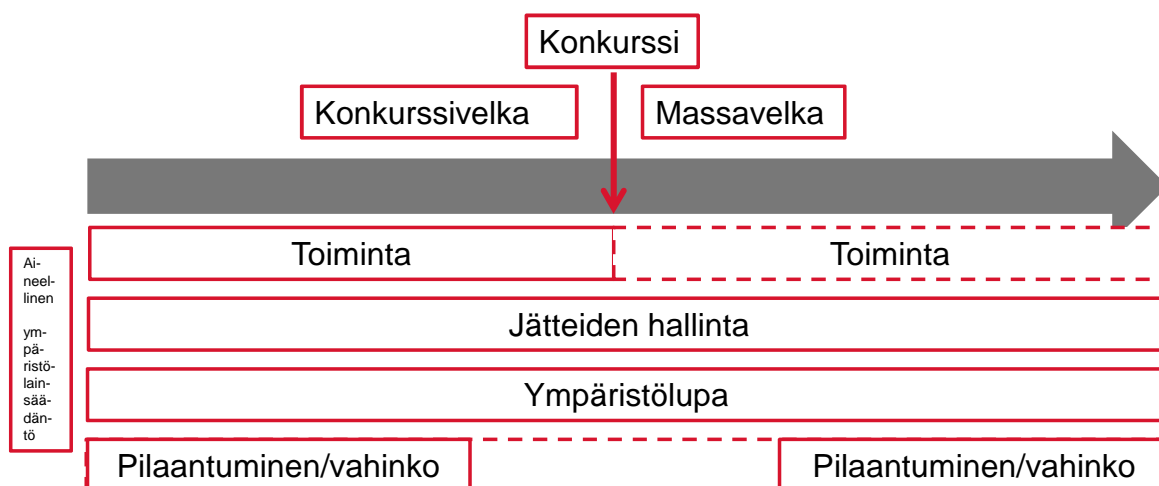
RISTIRIITAISET LÄHTÖKOHDAT

- Ympäristöoikeus vs. konkurssioikeus
- Aiheuttaja maksaa –periaate vs. velkojien yhdenvertainen kohtelu
- Konkurssipesä ≠ konkurssissa oleva luonnollinen/oikeushenkilö
- Julkisoikeudellinen vastuu vs. yksityisoikeudellinen vastuu
- Ei selkeyttävää lainsäädäntöä

KONKURSSISAATAVA VS. MASSAVELKA

- Konkursis Atatava = Velalliselta oleva saatava, jota koskeva velallisen sitoumus tai muu oikeusperuste on syntynyt **ennen** konkurssin alkamista
- Massavelka = konkurssipesän velka
 - Velka, joka johtuu konkurssimenettelystä tai joka **perustuu konkurssipesän tekemään sopimukseen tai sitoumukseen** sekä velka, josta konkurssipesä on tämän tai muun **lain mukaan** vastuussa
- Yleensä kysymys on kuitenkin julkisoikeudellisesta velvoitteesta ei varsinaisesta saatavasta
 - Pesän vastuu määräytyy sektorilain soveltamisalan mukaan

YMPÄRISTÖVASTUUT KONKURSSITILANTEESSA

VASTUU MAAPERÄN/POHJAVEDEN PILAANTUMISESTA

- Julkisoikeudellinen puhdistamisvastuu YSL:n (527/2014)14 luku
- ”Se, **jonka toiminnasta** on aiheutunut maaperän tai pohjaveden pilaantumista, on velvollinen puhdistamaan pilaantuneen maaperän ja pohjaveden...”
- Toissijaisessa vastuussa on alueen haltija, joka tiesi tai jonka olisi pitänyt tietää alueen tila sitä hankkiessaan.
 - Konkurssipesä ei ole ”hankkinut” aluetta, vaan vallitsee sitä konkurssin perusteella
 - Uudet haltijat omaisuuden realisoinnin yhteydessä
- Ennen vuotta 1994 aiheutuneeseen pilaantumiseen soveltuvat jätehuoltolaki (673/1978) ja vesilaki (264/1961)

KHO 15.2.1994 T. 1474

- Konkurssipesä velvoitettu korvaamaan velallisen toiminnassa pilaantunut maaperä puhtailla maa-aineksilla
- Lääninoikeus kumosi päätöksen, koska pesää ei ollut pidettävä jätteen tuottajana (=tässä maaperän pilaajana)
- Myös useita muita vanhahkoja oikeustapauksia, joissa kiinteistön ”siistimisen” ei ole katsottu kuuluvan pesän vastuulle

JÄTTEET

- Jätehuollon järjestämisvelvollisuus kuuluu jätteen **haltijalle**
 - Jätteen tuottaja, kiinteistön haltija, muu, jonka hallussa jäte on
 - Oikeuskäytännössä konkurssipesää on pidetty jätteen haltijana
- Roskaantumisen
 - Ensisijaisessa vastuussa roskaaja ja toissijaisessa vastuussa alueen **haltija**
 - Konkurssipesän vastuu kiinteistön hallinnan perusteella mahdollinen

KHO:2003:51

- Ympäristökeskus määräsi A Oy:n konkurssipesän toimittamaan ongelmajätteeksi luokitellut liuotinpitoiset jätteet asianmukaiseen käsittelyyn uhkasakon uhalla
- Pesä vetosi siihen, että
 - velan peruste on syntynyt ennen konkurssia, jolloin pesä ei voi olla massavelkaisessa vastuussa -> Yhtiön velkaa, joka samassa asemassa kuin muukin velka
 - Pesä ei ollut jatkanut velallisyhtiön toimintaa
 - Ei erityissädöstä pesän massavelkaisesta vastuusta
- KHO: jätelain näkökulmasta konkurssipesä on jätteen haltija riippumatta siitä, mitä yksityisoikeudellisia sopimuksia jätettä koskien on tehty

LUVANVARAISEEN TOIMINTAAN LIITTYVÄT VELVOITTEET

- Toiminnan lopettaminen
 - Päästöjen hallinta
 - Jätealueiden sulkeminen
 - Tarkkailu
- YSL:n mukaan **toiminnanharjoittaja** vastuussa
 - Jos pesä ei jatka toimintaa, vastuuta ei lähtökohtaisesti synny
 - Akuutti pilaantumisen vaara?
 - Varattomat pesät?
- Tarkkailuvelvollisuus voi kuulua myös alueen haltijalle
- Ei oikeuskäytäntöä

VASTUU YMPÄRISTÖN PILAANTUMISESTA AIHEUTUNEESTA VAHINGOSTA

- Yksityisoikeudellista vastuuta, johon sovelletaan ympäristövahinkolakia (737/1994)
- Vahingosta vastuussa on se
 - jonka **harjoittamasta toiminnasta** ympäristövahinko johtuu;
 - joka on **rinnastettavissa** toiminnan harjoittajaan; sekä
 - jolle ympäristövahingon aiheuttanut toiminta on luovutettu, jos **luovutuksensaaja tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää** vahingosta, häiriöstä taikka sellaisen uhasta
- Rinnastettavuus edellyttää määräysvaltaa vahingon aiheuttaneen toiminnan tapahtumishetkellä – Konkurssipesällä ei lähtökohtaisesti vastuuta

KKO:2011:62

- Polttonesteiden jakelutoimintaa öljy-yhtiö A:n huoltoasemaketjussa vuodesta 1981 harjoittanut yhtiö B konkurssiin 1996
- Pesä myynyt huoltoasemakiinteistön pankille C
- Kiinteistön maaperä pilaantunut, C puhdistanut kustannuksellaan
- C vaati YVL:n nojalla vahingonkorvausta öljy-yhtiö A:lta

KKO:2011:62

- Franchise –tyyppinen sopimus polttoaineen jakelutoiminnasta
- Polttoainemittarit öljy-yhtiön omaisuutta
- Säiliöt huoltoaseman omaisuutta
- Sovittu, että huoltoasema vastaa ympäristövahingoista
- Öljy-yhtiö A katsottava asiassa toiminnanharjoittajaksi tai rinnastettavissa toiminnanharjoittajaan
- MK:n ja vahingonkorvauslainsäädännön soveltamisalat päällekkäiset
- Toiminnanharjoittajien keskinäinen sopimus ei poista vastuuta suhteessa vahingonkärsijään

PESÄN VASTUU TOIMINNAN JATKUESSA

- Maaperän/pohjaveden puhdistamiseen liittyvä julkisoikeudellinen vastuu
 - Jos kertaluontoinen pilaantuminen on tapahtunut ennen konkurssia, vastuuta ei synny
 - Jos pilaantuminen jatkuu, pesällä vastuu
- Jätteet
 - Haltijavastuu + toiminnassa syntyvistä jätteistä vastataan normaalisti
- Lupavelvoitteet
 - Normaali vastuu pesän jatkamasta toiminnasta
- Ympäristövahingot
 - Vrt. vahingosta tietoinen luovutuksensaaja

KHO 28.4.2005 T. 1006

- Velallisella ympäristöluvan varaista varikkotoimintaa
- Konkurssipesä jatkoi varikon vuokrausta vaihtuville vuokralaisille
- Kunta kohdisti hallintopakkopäätöksen konkurssipesään
- Pesä katsottiin toiminnanharjoittajaksi ja oli vastuussa hallintopakkopäätöksessä edellytetyistä toimenpiteistä

TOISSIJAISET VASTUJÄRJESTELMÄT

- Vakuudet
 - Jätteen käsittelytoiminnan vakuus
 - Jätelain vakuudet
 - Vakuus kaivostoiminnan lopettamista varten
 - Ydinjätehuoltorahasto ja –vakuudet
- Ympäristövahinkovakuutus
- Öljysuojarahasto
- Valtion budjettirahoitus

CONTACT INFORMATION

Hanna Lehtinen

Title Senior Associate
 Direct +358 20 713 3282
 Mobile +358 40 134 5161
hanna.lehtinen@borenius.com